

”Hotelklokken”

(et 100 års minde)
Af Robert Svalgaard

”Hotelklokken” fra Vildsund
(fot. Aage Pedersen, Thisted)

PÅ VERANDAEN foran hotel ”Vildsund Strand” hænger en gammel, irret klokke, der tidligere anvendtes, når hotellets karl skulle tilkaldes for at tage sig af hestene, bære bagage ind og lignende, men som nu om dage kun bruges om sommeren til at kalde sommergæsterne til bords.

Denne klokke er over 100 år gammel, og da den blev støbt i 1861 var det ikke til anvendelse som hotelklokke. Standser man et øjeblik op på trappen ind til hotellet og kaster et blik på klokken, fanges øjet af en tekst på denne: ”et pigenavn, et fremmedartet bynavn og årstallet 1861”, der røber, at klokken har en historie, som jeg her vil forsøge at drage frem.

På siden af klokken står i ophøjet skrift:

”JANE
OF
AMLWCH
1861”.

Hvad betyder dette? Det er tegn på, at der her er tale om en gammel skibsklokke, men hvor stammer den fra, og hvordan er den kommet til Vildsund.

Historien begynder langt borte fra Limfjordens vande - helt ovre på den anden side af Atlanterhavet - i Canada. Udfor kysten af New Brunswick ligger øen Prince Edward Island. I det sydøstlige hjørne af denne ø ligger havnebyen Murray Harbour.

Lørdag den 20. august 1859 vajede flagene på havnen i denne by som en hilsen til et skib, der den dag løb af stabelen, nemlig brigantinen ”Jane”, hvis hjemsted skulle være Prince Edward Island.

”Jane” var ikke blot et pænt skib, det var også et godt skib, og der gik ikke lang tid før en fremmed kaptajn fik interesse for hende.

Manden, det var kaptajn Richard Evans, kom fra den modsatte side af Atlanten fra byen Amlwch på øen Anglesey ved kysten af North Wales.

Evans faldt imidlertid først for en anden ”pige” fra New Brunswick, nemlig ”Eva” på 77 register tons, som han købte i 1859, men solgte igen et årstid efter. Det må have været efter, at han på en af sine rejser havde set ”Jane”, som han købte i 1861 og førte hjem til Anglesey til byen Amlwch - udtales Am look.

Da ”Jane” i 1859 blev søsat, har hun uden al tvivl været udrustet med en klokke forude ved nedgangen til lukaf’et til brug, når vagten skulle kaldes på dæk, men kaptajn Evans har været så stolt over sit nye skib og så velhavende en mand, at han tillod sig den luksus at lade fremstille en ny klokke til ”Jane”. Da Amlwch var hjemsted for flere metalstøberier, taler alt for, at klokken er støbt i denne by.

For danske ser stavemåden af bynavnet mærkelig ud, men det er ingenting mod andre bynavne på Anglesey, idet øen rummer byer med navne som:

LLANFAIRPWLLGWYNGYLL, BRIABBERFFRAW,
LLANFAELOG, RHYD-WEN, CEMAES, MOELFRE og
PENTRAETH.

Amlwch ligger på øens nordøstkyst og er en meget gammel by, der i 1841 havde 6.217 indbyggere, men antallet er dalet i tidens løb, og var i 1951 kun 2.700.

Fra romertiden og ind i det 19. århundrede var byen hjemsted for en stor minedrift (kobber), og produktionen her var engang af en sådan størrelse, at mineejerne i årene 1787 - 1792 var i stand til at diktere verdensmarkedsprisen for kobber. Denne store produktion skulle eksporteres, og derfor var ikke blot byen, men også egnen hjemsted for en stor flåde af sejlskibe, og mange af disse skibe blev bygget på lokale skibsværfter.

”Jane” blev dog aldrig kobberskib, for da Richard Evans købte hende, var denne epoke i byens historie forbi, og ”Jane” måtte derfor søge sine fragter andetsteds.

I 1864 blev hendes hjemsted ændret til Beaumaris, der ligger ved Menai-strædet mellem Wales og Anglesey. Beaumaris er også en gammel by med fæstningsanlæg bygget af Edward I i 1295 til 1323, en gammel kirke (the church of St. Mary) fra 1400-tallet samt et gammelt franciskanerkloster fra 1300-tallet.

Denne by, der i 1951 havde et indbyggerantal på 2.134, var tilligemed andre byer i Wales dengang vigtige byer for udskibning af tagskifer, blev hjemsted for ”Jane” de tre sidste år af hendes tid. Forinden vi går videre i ”Jane”s historie, vil det imidlertid være på sin plads at beskrive hende lidt. Skibets hoveddimensioner var følgende:

længde..... 85,40 feet
bredde..... 21,60 feet
dybde..... 10,47 feet

”Jane” var bygget på kravel af egetræ og havde en registertonnage på 113,22 tons.

I marts måned 1867 var ”Jane” på Middelhavet, idet skibet lå i en lille havneby på Sicilien. Byens navn angives i officielle indberetninger om skibets senere stranding som Giogia, men en by af dette navn findes ikke, men muligvis er der tale om den lille flække Giojosa, 8 km NV for Patti ved det tyrrenske hav.

Hvad ”Jane” har haft i lasten på rejsen til Sicilien vides ikke, men ladningen, som ”Jane” indtog på Sicilien, var olivenolie i fustager bestemt til Königsberg. Da ladningen på ca. 368 fustager var vel ombord lagde ”Jane” ud på den mellem 3.000 og 4.000 sømil lange rejse til Königsberg - i dag Kaliningrad.

Gennem Middelhavet, forbi Gibraltar, over Biscayen, videre nordpå gennem kanalen til Nordsøen for efter at have rundet Skagen at stå ned gennem Øresund til Østersøen mod bestemmelsesstedet Königsberg, men så langt skulle ”Jane” aldrig nå.

Natten mellem den 2. og 3. april 1867 var hun på højde med Stenbjerg, hvor hun strandede den 3. april, formentlig som følge af storm. Den gamle protokol, der indeholder enkelthederne om strandingen, findes ikke mere, men af toldvæsenets indberetning om strandingen fremgår, at skibet stod i havstokken, tæt ved land og formodentlig var vrage, men ladningen ventedes bjerget, så snart vejret tillod det. Denne sidste bemærkning kan tages som udtryk for, at vejret i det øjeblik, da indberetningen blev afsendt fra strandingsstedet, har været hårdt.

I Stenbjerg fandtes ingen redningsstation på dette tidspunkt, idet redningsstation ”Stenbjerg” først er oprettet i året 1894, men kaptajn Evans og hans mandskab på 5 mand reddede sig alle i land ved hjælp fra beboerne på kysten.

En stranding skabte altid stort røre, idet mange mennesker skulle i aktivitet. Fra strandfogeden gik der ridende bud til herredsfogeden samt toldinspektøren i Thisted, og i mellemtiden var strandkontrollør Jens Jocias Jensen i Stenbjerg mødt op ved strandingssteder som repræsentant for toldvæsenet.

Når et skib strandede, var det dengang almindeligt, at skibets fører eller rederi søgte assistance hos en kongelig strandingskommissionær for at få varetaget deres interesser ved forhandlinger med myndighederne, bjergelav, assurandørerne og ladningsejerne etc. samt for

at få hjælp ved mandskabets hjemsendelse, salget af vrage m.v.

Den mand, som kaptajn Evans henvendte sig til, var konsul, tobaksfabrikant F. C. Bendixsen i Thisted, der tillige havde kongelig bevilling til at virke som strandingskommissionær, og hans navn ses anført i langt de fleste af de i datidens aviser optagne bekendtgørelser om afholdelse af strandingsauktioner.

Det var nu Bendixsens opgave, mod erlæggelse af et ved forordning af 2. december 1825 fastsat vederlag, at varetage kaptajnens interesser og være denne behjælpelig i en lang række forhold, hvoraf flere allerede er nævnt. En vigtig opgave var overenskomsten med beboerne omkring strandingsstedet (bjergelavet) om bjergning af skibets værdifulde ladning af olivenolie samt, da skibet blev erklæret for vrage, så meget som muligt af skibets stående og løbende redskaber samt inventar. Dernæst skulle han sørge for, at søfolkene blev sendt hjem, hvilket sikkert er sket med dampskibet ”Fylla”, der sejlede i rutefart mellem limfjordsbyerne og København, hvorfra der var bedst forbindelse til England.

Bjergningen blev overstået og ladningen samt det iøvrigt bjergede blev oplagret i pakhuse ude på kysten indtil auktionens afholdelse.

Tirsdag den 23. april 1867 offentliggjordes i Thisted Amtsavis følgende bekendtgørelse om afholdelse af strandingsauktion:

Strandingsauktion

Efter overenskomst med Auktionsdirektøren afholdes offentlig Auktion paa Stenbjerg Strand Mandagen den 29de dennes, Formiddag Kl. 9 over Vrag og Inventar, af den den 3die dennes indstrandede skonnert ”Jane” af Beaumaris, ført af kaptajn R. Evans, nemlig:

4 Skibsankere, 2 Ankerkjettinger, en Del Skjøddekjettinger, 2 Trodser, en betydelig Del Tougværk, 14 Skibsseil, 5 Presseninger, 1 Krøbelspil, 1 Vandspil, 1 Kabys, 1 Kamin, Lanterner, Kompasser, noget Kahytsinventar, Vandfade, 1 Skibsbaad, 1 Rat, 2 Master, Rundholter, en Del Vragstykker samt Skibsvraget.

Det bemærkes, at Skibet var bygget af Eg, 113 Tons drægtigt. Konditionerne erfares ved Auktionen.

Thisted, den 20de April 1867.

F. C. Bendixsen.

Man bemærker, at skibets ladning ikke blev averteret til salg, således som det så ofte skete. Dette skyldtes, at ladningen - enten efter krav af ladningsejeren eller assurandørerne - blev transporteret til Thisted på hestevogne for derfra at blive videresendt til København.

Ladningen bestod af mindst 368 fustager olivenolie, idet 341 fustager, der vejede 226.983 pund - fordelt på 4 partier - den 24/4., 17/5., 25/9. og 3/10. 1867 i Thisted havn blev indladet i dampskibet ”Fylla” for at blive sejlet til København. Desuden blev der på auktionen solgt 21 tomme fustager samt staver og bånd hidrørende fra 6 fustager, hvilket ialt giver 368 stk.

Men hvad med skibets klokke? Foranstående bekendtgørelse indeholder intet om denne, men om alt er gået rigtigt til, har den været blandt de effekter, som solgtes på auktionen den 29. april 1867. En gammel afskrift af toldvæsenets regnskab vedrørende denne

stranding indeholder kun en summarisk angivelse af skibsinventariet, der er tariferet under ét og henført til pos. 271 i toldtariffen af 1863.

Hvem der købte klokken, og hvad den kostede kan ikke efterspore, idet de gamle auktionskataloger fra denne strandingsauktion er tilintetgjort, og ligeledes kan strandingsprotokollen med enkelthederne om strandingen ikke findes. Klokkens sidste vej de 20 km fra Stenbjerg strand til den gamle færgekro ved Vildsund (i dag hotel "Vildsund Strand"), står hen i det uvisse.

Man gætter imidlertid næppe forkert, når man antager, at Søren Yde, som byggede kroen i 1867, har været til stede på auktionen - muligvis for at købe tømmer til sit byggeri - og har budt på klokken, som han kunne bruge til den kro, som han opførte.

Det Søren Yde byggede i 1867, var ikke alene en kro - det var en gård kaldet "Bakkegården", hvortil også var knyttet diligencekørselen med post mellem Thisted-Vildsund-Nykøbing Mors.

Dengang var Vildsund også hjemsted for det store

årlige hestemarked - kun overgået af markedet i Hjallerup. Medens dette marked varede, gik det livligt til på kroen, idet der kom opkøbere fra hele landet foruden en lang række udenlandske opkøbere - fra Tyskland, Østrig, Ungarn m. v.

Men lad os vende tilbage til "Jane". Auktionen i Stenbjerg den 29. april 1867 indbragte ialt 1158 rigsdaler 4 mark 13 skilling incl. salær, heraf hidrørte 1128 rigsdaler 58 skilling incl. salær fra salget af vraget og inventaret.

Køberen af vraget foretog en ophugning, og da denne var tilendebragt, blev der den 12. juni 1867 afholdt en ny auktion på Stenbjerg strand, hvor materialerne fra vraget blev bortsolgt, og "Jane" var ophørt med at eksistere.

Der var langt fra "Jane"s vugge i Murray Harbour på Edward Island til hendes grav på den barske jyske vestkyst. "Jane" var kun et af de mange hundrede skibe, der i årenes løb er strandet på Thy-kysten, men hun har efterladt sig et varigt minde i form af hotelklokken i Vildsund.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1967, side 323-330).